

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ ПО ХИМИЯ: VIII КЛАС (2017)

Б. В. Тошев

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Е. Бояджиева, М. Кирова, М. Павлова, В. Цветков, Н. Върбанова, В. Иванова, А. Кръстев. (2017). *Съвременни аспекти на обучението по химия и опазване на околната среда за VIII клас: книга за учителя*. София: Педагог 6. 111 с. ISBN 978-954-324-141-5

Традиционно, в България има богата учебна литература – учебници, учебни помагала и методични ръководства. Има две големи групи гимназиални учебници по химия, които са известни с високите си качества: преди Първата световна война това са учебниците на Христо Яръмов, а в годините между двете световни войни това са учебниците на Иван Томов. Известни са и голям брой методични ръководства. В ранните етапи на българското образование са издадени радица книги, които съдържат диспозиции на уроци. Тези урочни разработки са били особено полезни на младите учители. В по-новата литература практиката на урочните диспозиции е напълно изоставена, защото се е разбрало, че шаблонното представяне на уроците лишава учителите от толкова важната за работата в клас учителска инициатива и въображение (Toshev, 1999a; 1999b).

В наши дни учебниците за средните училища в голяма степен са унифицирани, въпреки че са написани от различни авторски колективи и са издадени от различни специализирани издателства. Причината е, че тяхното съдържание се регламентира от държавните образователни изисквания за учебно съдържание и от свързаните с тях учебни програми. Вече е традиция към издадените учебници да има и книги за учителя, в които авторите на учебниците представят нужните методични указания и обръщат внимание на учителите, които ще ползват техните учебници, на по-трудни и деликатни от методична гледна точка пунктове в представените уроци – текстове, предназначени главно за учениците, които ще учат по тях.

Рецензираната книга за учителя по химия (VIII клас), показана по-горе, може да се прецени като едно явление в поредицата от подобни книги – помагала за учители. Съображенията за тази висока оценка са представени тук.

Книгата на Бояджиева и съавтори (2017) е структурирана в три части: обща теоретична част (Процесът на обучение по химия и опазване на околната среда в VIII клас) с автори Бояджиева, Кирова и Цветков; методично осигуряване (Тематично осигуряване) с автори Бояджиева, Кирова, Павлова и учебни инструменти (Приложения) с автори Кирова, Павлова, Върбанова, Иванова и Кръстев.

Често по-рано се твърдеше, че националната образователна система е консервативна и промените в нея не настъпват бързо. Това вече не е вярно. В световен мащаб, образованието е арена на нови явления и големи промени. Преди всичко тече процес на интегриране на научното знание, при който старите педагогически дисциплини бързо амалгамираха в обемната и всеобхватна наука за образованието. Промениха се и акцентите в провеждането на педагогическите експерименти – количествените методи на анализ в голяма степен загубиха позиции за сметка на качествените методи в образователния експеримент. Джендър изследванията – проявата на различията, биологично обусловени и социално манифестирани, в групите на ученичките и учениците, ангажираха вниманието на изследователите. Нови явления намериха място в световното училище – от тях особен социален риск носят проявите на насилие в класната стая и извън нея. Голямо разпространение навсякъде по света получиха теорията и практиката на тривиалния конструктивизъм и неговите разновидности. Затова конструктивизмът справедливо бе оценен като нова образователна парадигма.

Тези сложни процеси и развития остават недобре познати за българските учители. А учителите имат нужда от такива знания, за да постигнат нужната ефективност на учебния процес, особено в областта на природните науки, към които интересът на младите поколения вече десетилетия наред става все по-слабо изразен.

Точно тук е голямото достойнство на първата част на книгата на Бояджиева и съавтори. Тази част представлява внимателно и умно написан обзор на описаната по-горе проблематика, защитена и с достатъчно подробна литературна справка на източници, които не са недостъпни за учителите. Когнитивното развитие с възрастовите особености, личностното развитие и възпитанието, специфичните образователни цели на обучението по химия в VIII клас, изследванията и формирането на учебното съдържание (curriculum studies), стратегиите за учене – проблемно базираното обучение, изследователският подход в обучението, интерактивните методи на учене, оценяването и самооценяването – това е част от модерната проблематика, намерила стегнато описание в първата част на рецензираното методично ръководство.

А във втората част на книгата учителят ще открие ценни разсъждения и обяснения в съдържателната част на обучението по химия в VIII клас – тук са любопитни анализи върху строежа на атома и свойствата на металите и неметалите и техните съединения. Опазването на околната среда, както е известно, не е наука, а е по-скоро морален императив. Тук възпитанието на социално поведение взема връх и по тези теми авторите са намерили удачните схеми, чрез които такова възпитание ще има най-голям успех.

Практическите инструменти в реализацията на урочната дейност и нейната оценка са в съдържанието на третата част на книгата на Бояджиева и съавтори (2017).

Прочее тази книга може да принесе полза не само на учителите по химия. И учителите от другите училищни природни дисциплини ще спечелят, ако я прочетят.

REFERENCES/LITERATURA

- Toshev, B.V. (1999a). Chemical literature of the Kingdom of Bulgaria. 1: high school textbooks. *Chemistry*, 8, 307 – 316 [In Bulgarian].
- Toshev, B.V. (1999a). Chemical literature of the Kingdom of Bulgaria. 2: methodical textbooks and manuals. *Chemistry*, 8, 317 – 322 [In Bulgarian].

CHEMISTRY TEACHERS' BOOK (2017)

✉ **Professor B.V. Toshev**

University of Sofia
1, James Bourchier Blvd.
1164 Sofia, Bulgaria

E-mail: toshev@chem.uni-sofia.bg